

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

5 Gestunt sortilegi, ne sint anathemate stricti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

Horoscopi dicti, quod horas natiuitatis hominum spectentur dissimili & diverso fato. Sortilegi a sunt, qui sub nomine. *Et. ut sup.* ¶ Salitores b vocati sunt, quia dum eis membrorum quacunq; partes salierint, aliquid sibi exinde prosperum seu triste significari predicant.

1 ¶ Petrus] B. Augustinus in libro 6. de ciuitate Dei, cap. 31. de hydromantia loquens sic scribit: Quod genus diuinationis idem Varro a Petris dicit illatum. Reliqua uero capitia sunt in libello Rabani de Magorum prestigiis, quem ipse ex uariis Augustini & Isidori locis collegit, & Gratianus saepe citat sub Augustini nomine.

2 pars. Quæritur autem de natura demonum, cuius natura sint, an futura præscire ualeant, uel quos modis futura præsciant.

C. II. ¶ Quot modis demones futura præsciant.

De his ita scribit Augustinus in eod. lib. de diuinatione demonum, cap. 2.

Sciendum e est hanc esse naturam demonum, ut aërii corporis sensu terrenorum corporum sensum facile præcedant, celeritate etiam propter eisdem aërii corporis superiore mobilitate non solum cursu quoumlibet hominum, uel ferarum, uerum etiam uolatus auium incomparabiliter uincant. Quibus duabus rebus, quantum ad aërium corpus attinet, præditi, hoc est, acrimonia d sensus, & celeritate motus, multo antè cognita prænuntiant, uel nuntiant, quæ homines pro sensu terreni tradite mirentur. Accessit etiam demonibus per tam longum tempus, quo eorum uita protenditur, rerum longè major experientia, quam potest hominibus propter breuitatem uita provenire. Per has efficacias, quas aërii corporis natura sortita est, non solum multa futura prædicant demones, uerum etiam multa mira faciunt: quæ quoniam homines dicere ac facere non possunt, eos dignos quidam, quibus seruiant, & quibus diuinos honores deferant, arbitrantur, instigante maxime uitio curiositatis, propter amorem felicitatis falsa atque terrena, & excellentia temporalis. ¶ 7. cap. 5. ¶ Nunc igitur, quoniam de diuinatione demonum quaestio est, primum sciendum est, illos ea plerunq; prænuntiare, quæ ipsi facturi sunt. Accipiunt enim potestatem, & morbos immittere, & ipsum aërem uitioso morbidum reddere, & peruersis, & amatoribus terrenorum commodorum malefacta suadere, de quorum moribus certi sunt, quòd sint eis talia suadentibus consenturi. Suadent autem miris & inuisibilibus modis, per illam subtilitatem suorum corporum, corpora hominum non sentiendum penetrando, seseque cogitationibus eorum per quadam imaginaria uisa miscendo, siue uigilantium, siue dormientium. ¶ Aliquando autem non quæ ipsi faciunt, sed quæ naturalibus signis futura prænoscent (quæ signa in hominum sensu uenire non possunt) antè prædicunt. Neque enim quia præuidet medicus, quod non præuidet eius artis ignarus, ideo iam diuinus habendus est. Quid autem mirum, si quemadmodum ille corporis humani perturbata, uel modificata temperie seu bonas, seu malas futuras præuidet ualitudines; sic demon in aëris affectione sibi nota & nobis ignota f futura præuidet tempestates? Aliquando & hominum dispositiones non solum uoce prolatas, uerum etiam cogitatione conceptas, cum signa quadam ex animo exprimuntur in corpore, tota facilitate perdiscunt, atque hinc etiam multa futura prænuntiant, aliis uidelicet mira, qui ista disposita non noverunt. ¶ infra cap. 6. ¶ Fallunt & studio fallendi, & inuida uoluntate, qua

a Ead. g. 1. c. uenit. b al. salifatores. c Rabanus de Magorum prestigiis. Burch. lib. 110. c. 25. & 46. Ivo p. 11. c. 70. & 71. Pann. l. 1. c. 66. d al. acuminis. e al. notus. f al. gnomis.

hominum errore latentur. Sed ne apud cultores suu pondus auctoritatis amittant, id agunt, ut interpretibus suis, signorumque suorum coniecturibus culpabuat, quando uel decepti fuerint uel mentiti. ¶ Nonnunquam uero ipsi maligni spiritus, & illusores hominum, atque salutis eorum inuafores a, solent prædicere defectum culturæ suæ, & idolorum ruinam: quæ tenus præcii uideantur, quid in singulari regnis aut locis uenturum sit, & quid aduersi suæ factioni contingere possit: quod etiam illi, qui gentium historiam loquunt, non ignorant. Quid ergo mirum si iam imminente templorum & simulachrorum euerfione, quæ Prophetæ Dei summi tantò antè prædixerant, Scrupulæ demon alicui cultorum suorum hoc de proximo prædidit, ut suam quasi diuinitatem recedens, uel fugam commendaret?

3 pars. Quòd autem hominum dispensationes, cogitationes conceptas, per exteriore signa diabolus deprehendat, non firmius uidetur approbatum.

C. III. ¶ Quòd ex corporeis moribus internis animi cogitationes diabolus deprehendat, occultissimæ est.

Unde idem Augustinus arii lib. 2. retrahitur, c. 30.

Q uodam b loco dixi, demones aliquando & hominum dispositiones non solum uoce prolatas, uerum etiam cogitatione conceptas, cum signa quadam ex animo exprimuntur in corpore, tota facilitate perdiscunt. Rem dixi occultissimam, audaciori asseruatione quam debui. Nam peruenire ista ad notitiam demonum, ut nonnulla etiam experientia comperitum est. Sed uerum quadam signa denur ex corpore cogitantium, illis sensibilia, nos autem latentia; an alia ui, & ea spiritali, illa cognoscant, aut difficillimè potest ab hominibus, aut omnino non potest inueniri.

QVÆSTIO V.

Q uod autem sortilegi & diuini, scilicet uoluerint, excommunicandi sunt, ratione & auctoritate probatur. Etenim quoddam genus cultus idolorum, ex demones consultationibus futura prædicere. Sicut enim auarus, qui cultus Deo delictum, nommo impendit, idolorum cultor ab e. Apolloni nominatur; sic illi d, qui futura; quæ ex Deo oraculo monentur quam reuelata inueniuntur, uel demonum consultatione, uel quibuslibet prestigiis inuenire laborant, diuinitati iura tractare attemptant. Futura enim præscire, solius Dei est, qui in suis conspectatione etiam Angelos illo præscire facit. Unde I. Isaac e ait: [Futura & uisissima annuntiate mihi; & dicam, quid Dñs estis.] Quætores uero idolorum a fidelium conuersione separandi sunt. Vnde in epist. ad Corinth. Apostolus f ait: [Si quis pater inuocatur fornicator, aut auarus, aut idoli seruiens, cum ep. huiusmodi necesse est sumere.] Hinc etiam in decreto Gregorii junioris in Concilio Romano præsidenti, c. 12. legitur.

C. I. ¶ Anathema sit, qui ariolos uel incantatores obseruat.

Si quis ariolos g, aruspices, uel incantatores obseruerit, aut phylacteris usus fuerit, anathema sit.

C. II. ¶ Quamque uis pantheæ, qui diuinationes expetit.

Item ex concilio Ancyrano, c. 23. al. 24. ¶ Vi h diuinationes expetunt, & morem gentium i sublequantur, uel in domos suas huiusmodi homines introducunt, exquirunt 2 aliquid ar-

a al. Inuifores. b Sup. cap. proximo. c Ephes. d Gal. e Efa. 45. sed paulo angustius. f 1. Cor. 1. g Poly. l. 1. c. 11. Burch. l. 10. c. 24. Ivo p. 11. c. 1. Pann. l. 1. c. 61. h Rabanus in p. c. 23. Et in concil. Parisien. lib. 2. c. 1. Poly. ibid. Burch. lib. 11. c. 1. Ivo part. 11. c. 1. Pann. l. 1. c. 62.

malefica, aut expiandi causa, sub regula quinquenni
faciant, secundum gradus poenitentia definitos, &c.

C. II. *Genitium* In greco impresso est. *ἡ γενεά*, sed in vetu-
sti Vaticani, & apud Belfanensem, *ἡ γενεά*.

C. III. *Execuendi* Græcè est, *ἡ ἐκτέλεσις* *ἡ ἐκτέλεσις*,
id est, ad inveniendâ medicamenta.

C. IIII. *Elementis colere, luna aut stellarum cur-
sus in suis operibus Christianis servare
non licet.*

*Item ex concilio Martini Papæ, [id est, ex
cap. Martini Bracarenfis,
cap. 72.]*

Non liceat a Christianis tenere traditiones gentili-
um, & oblectare, vel colere elementa, aut lunæ,
artificialium cursus, aut inanem signorum fallaciam
pro domo faciendâ, aut propter segetes, vel arbores plan-
tandas, vel conjugia faciendâ. Scriptum est enim: *b*
[Omnia que facitis, aut in verbo, aut in opere, omnia in
nomine Domini nostri Iesu Christi facite, gratias agen-
tes Deo.] *c* Nec e in collectionibus herbarum, quæ
medicinales sunt, aliquas observationes aut incantatio-
nes licet attendere: nisi tantum cum simbolo divino
in oratione Dominica, ut tantum Deus creator omni-
um, & Dominus honoretur. *d* Si quis autem paga-
norum consuetudinem sequens, divinos & sortilegos in-
dorum suam introduxerit, quasi ut malum foras mirt-
at, aut maleficia inveniant, vel lustrationes paganorum
faciant, quinq; annis poenitentiam agant. *e* Mulieri-
bus quoque Christianis non liceat in suis lanificiis va-
nitate observare, sed Deum invocent adiutorem, qui eis
sapientiam extendit donavit.

C. IV. *Sacro officio dediti, magi vel incanta-
tores non sunt.*

Item ex concilio Laodicensi, c. 36.

Non oportet sacros officios deditos, vel clericos, magos,
aut incantatores existere, aut facere phylacteria, quæ
animarum suarum vincula comprobantur. Eos 1 autem,
qui talibus rebus utuntur, projici ab ecclesia jussimus.

C. V. *Eos autem] Quæ antequam in hoc capite, sunt ex ver-
sione Dionysii, quæ autem sequuntur, sunt ex præfata versione, quæ est
medietate fidei.*

C. VI. *Honore privetur Episcopus vel Presbyter,
qui magi vel aruspices consulit.*

Item ex concilio Toletano quarto, c. 28.

Si quis Episcopus, aut Presbyter, sive Diaconus, vel
quilibet ex ordine clericorum, magos, aut aruspices,
aut incantatores, aut ariolos, aut certe augures, vel sor-
tilegos, vel qui profitentur artem magicam 1, aut ali-
quorum similia execrantes consuluisse fuerit depre-
hensus, ab honore dignitatis suæ suspensus 2, monaste-
riam 3 suscipiat, ibique poenitentiam perpetuam dedi-
cat, vel admissum sacrilegii solvat.

C. VII. *Magiam] In antiquioribus conciliorum editionibus,
dicitur codicibus Vaticanis, & Lucensibus regio, & Polycarpo legitur,
et non aliquam.*

C. VIII. *Suspensus] In omnibus conciliorum editionibus, & ma-
gistris exemplaribus, quæ collata sunt, & Polycarpo est, de posi-
tione. Sed in glossa non est mutatum.*

C. IX. *Caram] Sic in vetustioribus conciliorum editionibus, &
dicitur Vaticanis codicibus: sed in recentioribus Coloniensibus est,
et aliam, in codice autem regio, poenam.*

C. X. *Debu qui augurii & divinationi-
bus student.*

*a Burch. lib. 10. cap. 3. Ivo p. 11. c. 40. b Coloss. 3. Ibid. c. 74.
c Burch. lib. 10. cap. 20. Ivo p. 11. c. 47. d al. & e Ibid. 71.
Burch. lib. 10. cap. 4. Ivo part. 11. c. 34. f Ibid. c. 75. Burch. lib. 10. c. 19.
Ivo p. 11. cap. 46. g Et in Agathensi, c. 63. Ra-
banus part. 11. cap. 11. c. 3. Pann. lib. 1. c. 63. h Rabanus ibi-
dem. Polyc. lib. 11. c. 3. Pann. lib. 1. c. 63. i Rabanus ibi-
dem. Polyc. lib. 11. c. 3. Pann. lib. 1. c. 63. j Burch. lib. 10. c. 19.
c. 19. & lib. 1. c. 63.*

Item ex concilio Agathensi a, c. 47.

Aliquanti clerici, sive laici student auguriis, & sub
nomine sanctæ religionis per eas, quas sanctorum
sortes vocant, divinationis scientiam profitentur, aut
quarumcumque scripturarum inspectione futura pro-
mittunt. Hæc b quicumque clericus aut laicus dete-
ctus fuerit, vel consulere, vel docere, ab ecclesia habeat-
ur extraneus.

C. VII. *Sortes nihil aliud quàm divinatio &
maleficium esse decernitur.*

Item Leo quartus Episcopus Britannia, c. 4.

Sortes c, quibus cuncta vos in vestris discriminatis
judiciis, (quod Patres damnaverunt) nihil aliud,
quàm divinationes & maleficia esse decernimus. Quam-
obrem volumus illas omnino damnari, & inter Christia-
nos ultra nolumus nominari, & ne exerceantur d sub
anathematis interdictione prohibemus.

*g In epistola Leonis quartus (cujus pars extat in vetusto codice)
c. 4. hæc leguntur. De experientia autem divinationum vel
maleficiorum, scriptum quidem in sacris habemus ca-
nonibus, ut ipsa ponamus ita: Quid divinationes, &c.
sup. ead. ex concilio Anycranis. Vnde ad illorum similitudi-
nem sortes, quibus vos cuncta in vestris discriminatis ju-
diciis, nil aliud, quàm quod illi Patres damnarunt, di-
vinationes & maleficium esse decernimus, &c.*

C. VIII. *Incantatores & sortilegos velut Chri-
sti inimicos insequi oportet.*

*Item Gregorius Hadriano notario, lib. 9.
epist. 47.*

Pervenit ad nos, quòd quosdam incantatores atq;
sortilegos fueris infectus; & omnino nobis sollici-
tudinem, zelumque tuum gratum fuisse cognoscas. *e* 7.
Et ideo studii tui sit sollicitè quærere, & quoscumque
hujusmodi Christi inimicos inveneris, districta ultione
corrige.

C. IX. *Excommunicetur clericus, monachus, lai-
cus, divinationes, vel auguria, vel sortes
secutus.*

Item ex concilio Aurelianensi primo, c. 42.

Siquis clericus s. monachus, vel secularis, divinatio-
nem, vel auguria crediderit observanda, vel sortes,
quas mentiuntur esse sanctorum, quibuscumque puta-
verint inimandas, cum his, qui eis crediderint, ab ecclesiæ
communione pellantur.

C. X. *Contra sortilegos, idolorum cultores, custo-
dia pastoralis invigilet.*

*Item Gregorius lib. 7. epist. 66. ad lanuari-
um Episcopum.*

Contra idolorum g cultores, vel aruspices, atque
sortilegos, fraternitatem vestram vehementius pas-
torali hortamur invigilare custodia, atque publicè in
populo contra hujus re-viros sermonem facere, eosque
à tanti læbe sacrilegii, & divini intentione judicii, & præ-
sentis vite periculo adhortatione sua foras revocare.
Quostamen, si emendare se à talibus, atque corrigere
nolle reppereris, serventi comprehendere zelo te volu-
mus: & si quidem servi sunt, verberibus, cruciatibusq;
quibus ad emendationem pervenire valeant, castiga; e 3;
si verò sunt liberi, inclusione digna, districtaque sunt in
poenitentiam redigendi, ut qui salubria, & à mortis pe-
riculo revocantia audire verba contemnunt, cruciatus
saltem eos corporis ad desideratam mentis valeat redu-
cere sanitatem.

*g Caput hoc locupletatum est ex epistola Gregorii, cum vetustis
exemplaribus collata.*

*a Et in Venet. c. 16. Raban. ibid. Burch. lib. 10. c. 27. Ivo p. 11. c. 42.
Pann. lib. 1. c. 69. b al. ad hoc. c Ivo p. 11. c. 8. Pann. lib. 1. cap. 70.
d al. ut abscondantur. e Polyc. ibid. Burch. lib. 10. cap. 4. Ivo
part. 11. c. 33. f Concor. concil. Altifod. c. 4. g Burch. lib. 10. c. 19.
Ivo p. 11. c. 32. & 39.*

C. XI. § Ab ecclesia separatur, augurii & incantationibus de seruiens.

Item ex concilio Carthaginensi A. c. 89.

Augurii & vel incantationibus seruiens, similiter & Iudaicis superstitionibus, vel feris inharentem, à conventu ecclesie separandum [præcipimus.]

C. XII. § Sortilegam & magicam artem Episcopi omnibus modis b. eummare student.

Item ex concilio Anquirensi 1. cap. 1.

Episcopi eorumque ministri omnibus modis elaborare studeant, ut perniciosam, & à diabolo inventam sortilegam & magicam artem ex parochiis suis penitus eradicent: & si aliquem virum, aut mulierem huiusmodi sceleris sectatorem invenerint, turpiter dehonestatum de parochiis suis eiciant. Aut enim Apostolus e [Hæreticum hominem post primam & secundam correptionem devota, sciens, quia subversus est, qui huiusmodi est.] Subversi sunt, & à diabolo captivi tenentur, qui relicto creatore suo, diaboli suffragia quarunt: & ideo à tali peste debet mundari sancta Ecclesia. Illud f. etiam non est omitendum, quod quædam scelerata 2. mulieres retro post satanam conversæ, demonum illusionibus & phantasmatis seductæ, credunt & profitentur, se nocturnis horis cum Diana Dea paganorum, vel cum Herodiade, & innumera multitudine mulierum equitate nocturno silentio petrant, & certis noctibus ad eius servitium evocari. Sed utinam solæ in perfidia sua perissent, & non multos secum ad infidelitatis iteritum pertraxissent. Nam innumera multitudo hac falsa opinione decepta, hac vera esse credunt, & credendo à recta fide deviant, & errore paganorum involvuntur, cum aliquid divinitatis, aut numinis extra unum Deum arbitrantur. Quapropter sacerdotes per ecclesias sibi commissas populo Dei omni instantia predicare debent, ut noverint hæc omnino falsa esse, & non à divino, sed à maligno Spiritu talia phantasmata mentibus fidelium irrogari. Siquidem h. ipse satanas, qui transfiguratur se in Angelum lucis, cum mentem cuiuscunque mulierculæ ceperit, & hanc sibi per infidelitatem subjugaverit, illico transformat se in diversarum species personarum atque similitudines: & mentem, quam captivam tenet in somniis deludens, modo læta, modo tristitia, modo cognita, modo incognita personam offendens, per devia quæque deducit: & cum solus Spiritus hoc patitur, infidelis mens hoc non in animo, sed in corpore evenire opinatur. Quis enim non in somniis & nocturnis visionibus extra se educitur, & multa videt dormiendo, quæ nunquam viderat vigilando? Quis verò tam stultus & hebes sit, qui hæc omnia, quæ in solo Spiritu fiunt, etiam in corpore accidere arbitretur? cum Ezechiel k. Propheta visiones Domini in Spiritu, non in corpore vidit: & Ioannes Apostolus l. Apocalypsis sacramentum in Spiritu, non in corpore vidit & audivit, sicut ipse dicit: [Statim, inquit, fui in Spiritu.] Et Paulus m. non audeat dicere se raptum in corpore. Omnibus itaque publicè annuntiandum est, quod qui talia, & his similia credit, fidem perdidit: & qui fidem rectam in Domino non habet, hic non est eius, sed illius, in quem credit, id est, diaboli. Nam de Domino nostro scriptum est: n. [Omnia per ipsum facta sunt, &c.] Quisquis ergo ali-

a Burch. l. 1. c. 7. f. p. 11. c. 31. Pann. l. 2. c. 72. b al. viribus. c Burch. lib. 10. c. 1. & l. 19. credidisti quod multa. f. p. 1. cap. 40. d al. maleficam. e ad Tit. 3. f. De Spiritu & anima, cap. 23. g al. infidelium. h Aug. ibid. i 2. Cor. 11. k Ezechiel 3. l Apocal. 4. m 2. Cor. 12. n Ioan. 1.

quid credit posse fieri, aut aliquam creaturam in melius aut in deterius immutari aut transformari in aliam speciem vel similitudinem, nisi ab ipso creatore, qui omnia fecit, & per quem omnia facta sunt, proculdubio infidelis est, & pagano deterior.

1 ¶ Anquirensi] Sic etiam in vetustis, Burchardus & Ioh. habent, Anquirensi. Verumtamen in concilio Anquirensi gratia latine, neque impresso, neque manuscripto, est inventum: licet quædam conciliorum ediderunt, asserant haberi in quodam vetusto codice. 16. librorum partialium.

2 ¶ Scelerata] Fere eadem habentur apud B. Anquirensium in libro de Spiritu & anima, cap. 23. & in vita Damasci Papæ primi, quæ extat Roma in per vetusto de vitu sanctorum codice sanctæ Mariæ majori: ubi postquam aliquæ res sanctæ synodi Romanæ, in qua Damascus Maccedonium & Apollinarem damnavit, asseritur, anathematizatos in ea synodo esse, maleficis, superstitionibus & incantationibus seruiens. In quibus etiam mentio est huius mulierum, quæ se putabant nocturno silentio cum Herodiade, & innumera multitudine mulierum super bestias equitare, & multarum spacia pertransire.

2 pars. Nonnulli inveniuntur, qui interno livore permoti, perniciem suorum inimicorum altaria sacris vestibus exuunt, aut veste lugubri accingunt, vel consueta luminarium obsequia ecclesie Dei subtrahunt, vel Missam pro requie defunctorum promulgant, pro vivis celebrant hominibus.

C. XIII. § Abjicitur sacerdos, qui huiusmodi maleficis operans dederit.

Quorum omnium maleficis nequissima Toletanum concilium 13. condemnat, dicens, c. 7.

Quicumque sacerdotum vel ministrorum deinceps causa cujuslibet doloris vel amaritudinis permotus, aut altare divinum vestibus sacris exuere præsumserit, aut qualibet alia lugubri veste accinxerit, seu etiam, si consueta luminarium sacrorum obsequia de templo Dei subtraxerit, & extingui præceperit, si cum antea veræ poenitentis coram metropolitanis satisfactio non purgaverit, ignobilitati perpetua mancipatus, iuxta superiorem sententiam Domini, loci sui dignitate se noverit & honore privari: illis proculdubio personis ab hac ultionum sententia separatis, quæ contaminationem sacrorum ordinum, vel subversionem sanctæ fidei metuentes, aut hostilitatem vel obidionem perferentes, seu etiam divinatorum judiciorum sententiam metuentes, talia fecisse contigerit: in quorum facto plus humilitas, quæ Deum placatur, quam interni livoris dolositas declaratur. Plerique etiam sacerdotum faucibus inimicitie dolo missam pro requie defunctorum promulgatam fallaci voto pro vivis habent celebrare hominibus, non ob aliud, nisi ut is, pro quo ipsam offertur sacrificium, ipsius sacrosancti libaminis interventu mortis incurrat periculum. Proinde nostræ elegit unanimis conventus, ut si quis deinceps talia perpetrasset fuerit detectus, à proprii deponatur ordinis gradu, & tam ipse sacerdos, quam etiam ille, qui eum ad talia peragenda in casso perpenditur, ex illius perpetui ergastulo religantur.

Præcipuum huius capituli usque ad vers. Plerique, est ex concilio Toletano, c. 7. Reliqua vero sunt ex 17. Toletano, c. 3. quorum conciliorum duo exemplaria sunt habita ex Hispania, & inde nulla hic emendata & addita.

3 pars. Ex præmissis & auctoritatibus colligitur, quod etiam maleficis, incantatoribus, & sortilegis, atque ceteri huiusmodi sectatores ab ecclesiis sunt eliminandi, & nisi respuerint, perpetuo excommunicandi. Sed quod in ultimo Anquirensi d. capitulo, quæ sunt per incantatores, non in corpore, sed in Spiritu fieri dicuntur, Augustinus in libro de civitate Dei videtur asserere, ita dicens.

a al. accingit. orig. b al. religantur. c Sup. ca. 1. p. 1. d al. Anquirensi.

in Dei potestate vult adorari? Nam tanta hebetudine demens affectus est Saul, ut ad Pythonissam confugeret. Depravatus enim causa peccati, ad hæc se contulit, quæ damnaverat. Sed si quis propter historiam, & ea, quæ verbis expressa sunt, putet non prætermittenda, ne ratio historix inanis sit, recte faciet quidem: si tamen minime istud ad veritatem rationem, sed ad visum & intellectum Saul. Neque enim reprobus factus poterat bonum intellectum habere. Historicus enim mentem Saul, & habitum Samuelis descripsit; ea quæ dicta & visa sunt exprimens, prætermittens si vera, an falsa sint. Quid enim ait? [Audiens, in quo habitu esset excitatus, intellexit, inquit, hunc esse Samuellem.] Quid intellexerit, retulit, & quia non bene intellexit, contra scripturam alium adoravit, quam Deum: & putans Samuellem, adoravit diabolum, ut fructum fallacie sue haberet Satanas. Hoc enim nititur, ut adoretur quasi Deus. Si enim illi verè Samuel apparuisset, non utique vir iustus permisisset se adorari, qui prædicaverat Deum solum esse adorandum. Et quomodo homo Dei, qui cum Abraham in refrigerio erat, dicebat ad virum perflentia, dignum ardore gehennæ: [Cras tecum eris?] His duobus titulis subtilitatem fallacie sue prodidit improvidus Satanas, & adorari se permisit sub habitu & nomine Samuelis, contra legem; & virum peccatis pressum, cum magna distantia peccatorum & iustorum sit, cum Samuele iustissimo futuram mentitus est. Verum potest videri, si de Samuelis nomine taceatur, quia Saul cum diabolo futurus erat: ad eum enim transiit gravitatem, quem adoravit. Semper ergo diabolus sub yelamine latens, prodit se, dum ea confingit, quæ horreant & personis, per quas fallere nititur. ¶ Si autem aliquis mihi opponit, & dicit, quomodo eveniunt illa, quæ illi divini prædicunt futura? aut quomodo possunt agris præbere medelam, aut fanis immittere agritudinem, si aliquid propriæ virtutis ac potestatis non habent? hoc a me recipiat responsum: quod ideo quisque non debet eis credere, quia aliquando eveniunt quæ prædicunt, aut sanare videntur languidos, aut laedere sanos, quia hoc permittit Dei sit, ut ipsi, qui hæc audiunt vel vident, probentur, & appareat, quæ fide sint, vel devotione erga Deum. Sicut in Deuteronomio legitur, Moyses verbo Domini populo Dei præcepisse, ita dicens: [Si surrexerit in medio tui Propheta, aut qui somnium dicat se vidisse, & prædixerit signum, aut que portentum, & e venerit quod locutus est, & dixerit tibi: eamus, & sequamur Deos alienos, quos ignoras, & serviamus eis, non audies verba Prophete illius, aut somniatoris: quia tentat, vos Dominus Deus vester, ut palam fiat, utrum diligatis eum, an non. In toto corde & in tota anima vestra Dominum Deum vestrum sequimini, & ipsum timeate, mandata ejus custodite, & audite vocem illius, ipsi servietis, & ipsi ad hæbitis, &c.] Vbi sanè intelligi d. voluit, etiam illa, quæ a divinantibus non secundum Deum dicuntur, si acciderint s, quæ dicuntur, non accipienda sic, ut fiant quæ præcipiuntur ab eis, aut colantur quæ coluntur ab eis. Nec præter suam potestatem Deus ostendit esse, quod illa contingunt: sed quasi quæreretur, cur ea permittat, causam tentationis exposuit, ad cognoscendam utique eorum dilectionem, utrum eam habeant erga Deum suum, cognoscendam verò ab ipsis potius, quam ab illo, qui scit omnia antequam fiant.

1 ¶ Suficitate] Apud Rabanum hic interponitur c. legitur. supra, ead. q. 3. & 4.
2 ¶ Ad hæc] Bona pars hujus versiculi habetur apud B. August. l. 2. de doctr. Christi. cap. 20.

a 1. Regum 28. b al. abhorreant, alit. abhorrent a personis. Codic. Antwerp. c Deuter. 13. d Supra. ind. quæst. 2. intelligi.

3 ¶ Necided] Similia leguntur apud B. Augustinum lib. 1. de Trinitate, c. 7.
4 ¶ Insunt] Usque ad vers. Præterea, sententia magna ex parte verba B. Augustini in lib. questionum super Exodum, c. 21.
5 ¶ Si occiderit] Emendatus est hic locus ex B. Augustini, ut habetur, sup. ea. q. 2. d. intelligi. Apud Rabanum verò legitur, si acciderint, quæ dicuntur non accipienda: vel etiam fiant quæ præcipiuntur ab eis, vel colantur.

QVÆSTIO VI.

QVædam autem ab Episcopo excommunicatus, ea inconsulto ab alio reconciliari non possit, nisi forte per ejus metropolitani, vel per summum Pontificem, ratione & auctoritate probatur. Presbyteri namque, potestatem excommunicandi vel reconciliandi ab Episcopo accipiunt, non Episcopi à Presbyteris: quæ ab excommunicato à sacerdotibus reconciliari non possunt. Reconciliatio namque, penitentium Episcopalis officii est, non sacerdotalis.

C. I. ¶ Penitentium reconciliatio, christiatus & puellarum consecratio à Presbyteris non sunt.
Unde in concilio Carthaginensi secundo, cap. 3. Fortunatus Episcopus dixit.

Si jubet sanctitas vestra, suggero. Nam memini præterito concilio fuisse statutum, ut christiana, vel reconciliatio penitentium, nec non & puellarum consecratio à Presbyteris non fiat. Si quis autem emerit hoc faciens, quid de eo statuendum sit, Aurelius Episcopus dixit: Audivisti dignatio vestra suggestionem fratris & Coepiscopi nostri Fortunati: quid ad hæc dicitis? Ad universis Episcopis dictum est. Christiatis consecratio, & puellarum consecratio à Presbyteris non fiat: vel reconciliare quemquam in publica Missa Presbytero non liceat, hoc omnibus placet.

Puellarum tamen consecratio, Episcopo consulto, per Presbyterum fieri valet.

C. II. ¶ Permissio Episcopi, virgines consecrare Presbyter valet.

Unde in Carthaginensi concilio tertio, c. 24.

Presbyter b, inconsulto Episcopo, virgines non consecrat: christiana verò nunquam conficiat.

C. III. ¶ Nec Diacono administrare, nec penitentem in ecclesia benedicere Presbytero licet.

Item ex concilio Agathensi, c. 43. & 44.

Ministrare c. Diaconus, aut consecrare altare Presbyter non præsumat. ¶ Benedictionem quoque super plebem in ecclesia fundere, aut penitentem in ecclesia benedicere Presbytero penitus non licet.

Exco, quod ab Episcopo excommunicatus per sacerdotem reconciliari non potest. Sed notandum est, quod reconciliatio alia est publica, alia privata. Publica reconciliatio est, quando penitent ante ecclesiam ingressum publice representatur, & per impositionem manus Episcopalis ecclesia publica reconciliatur. Hæc sacrificium videtur esse prohibita. Unde circa finem illius capituli non simpliciter prohibentur penitentes reconciliare, sed in publica Missa. Privata verò reconciliatio est, quando de occultis peccatis penitentes, vel in extremis agentes ad gratiam reconciliantur accedunt. Hæc reconciliatio potest fieri per sacerdotem.

C. IV. ¶ Insuavis Episcopi de occultis peccatis Presbyteri penitentes reconciliant.

Unde Evaristus Papa ait.

Presbyteri d de occultis peccatis, iussione Episcopi penitentes reconciliant: & sicut supra præmissimus infirmantes absolvant & communicent.

a Sent. 4. dist. 20. b Sentent. arch. c Cap. 44. d Burchard. lib. 18. c. 16. f. 100 p. 15. c. 38. C. V.

